

gestreefd wetenschappelijk te zijn in mijn werk, d.w.z. der natuurlijke waarheid geen geweld aan te doen. Maar zulk een wetenschappelijke zin is voor den kunstenaar niet genoeg, er moet nevens dien ook aesthetische smaak bij komen. Wie de kunst slechts wetenschappelijk en technisch kent, zonder voldoende smaak te bezitten, zal nimmer een goed schilder of beeldhouwer worden. Want wèl streeft de kunst naar waarheid, maar er bestaat een verschillend soort van waarheid. De kunstvolle waarheid is overal verspreid, en de kunstenaar moet de gave bezitten ze allerwege te ontdekken en saam te vatten. Hiertoe nu kan hij alleen geraken door *s m a a k*; deze is de magneet die de waarheid tot zich weet te trekken.

Een nauwkeurig copieeren der natuur zonder meer kan niet het doel der kunst zijn. Een gipsafgietsel, naar het lichaam genomen, blijft zonder leven en beweging; het blijft minder waar dan het beeld van den kunstenaar, want het geeft slechts het uitwendige weer, niet tevens den *g e e s t*, die zeer zeker eveneens deel uitmaakt van de natuur. De kunstenaar moet de geheele waarheid doorzien, en niet alleen die welke aan de oppervlakte ligt. Het is de ziel en de ontroering, die hem de inwendige waarheid onthult, welke onder den uitwendigen schijn verscholen ligt. Daarom is hij gerechtigd den nadruk te leggen op die vormen en lijnen, welke het best dien geestesstaat weergeven, welken men in de figuren wil vertolken. En zijn emotie doet hem de natuur anders aanschouwen dan de alledaagsche mensch die ziet. Beeldde de kunstenaar niet anders af dan de aan de oppervlakte gelegen uitwendige trekken, hij zou niet uitstijgen boven de photographie; en hij zou wel een physiognomie met juistheid kunnen aanduiden, maar zonder er een bepaald sprekend karakter in neer te leggen. En het is juist de ziel waar het op aankomt en die de schilder of beeldhouwer moet weten op te speuren onder het uitwendig masker.

Ten onrechte is men dikwerf van meening, dat het beroep van kunstenaar bovenal technische vaardigheid vereischt. Maar de groote kunstenaar heeft vooral behoefte aan *i n z i c h t*. Voortreffelijke borstbeelden als die van Houdin, door hem gemaakt van beroemde tijdgenooten als Voltaire en Rousseau, Mirabeau en Franklin, bewijzen ten duidelijkste de hooge en onmisbare waarde van zulk een inzicht; want juist dáárdoor wist de kunstenaar in zijn busten het karakter der afgebeelden te doen kennen, zoowel als den geest van den tijd waarin zij leefden. Maar de kunstenaar, die aan zulke hooge eischen wil voldoen, heeft helaas veelal te kampen met de wenschen van hen, die hem zijn werk opdragen en dat werk volgens die wenschen willen zien uitgevoerd. De eigenlijke *z i e l* van den afgebeelde treedt voor die lastgevers geheel op den achtergrond. Zij bekommeren zich minder daarover dan om het verkrijgen van een eenvoudig, eervol en glansrijk uiterlijk, waardoor juist het persoonlijk cachet voor een groot